

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 23 czerwca 2015 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zasądził od pozwanego (...) sp. z o.o. w Ł. na rzecz powoda K. R. kwoty: 34.477 zł tytułem ryczałtu za noclegi wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 10 czerwca 2013r. do dnia zapłaty (pkt. 1 wyroku) oraz 1800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2), obciążył i nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi kwotę 1694,41 zł tytułem wydatków sądowych oraz kwotę 1724 zł tytułem opłaty sądowej (pkt 3), wyrokowi w punkcie pierwszym nadał rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 2200 zł (pkt 4).

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

K. R. był zatrudniony w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na podstawie umowy o pracę od dnia 1 sierpnia 2005r. do dnia 21 października 2011r. na stanowisku kierowcy międzynarodowego, z miejscem wykonywania pracy w siedzibie pracodawcy i Europie, w pełnym wymiarze czasu pracy.

W dniu 1 sierpnia 2008r. powód podpisał oświadczenie o zapoznaniu się z regulaminem pracy i wynagradzania. Wynagrodzenie było płatne do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego. Wykonując zadania służbowe powód odbywał podróże służbowe. Nocował w kabinie samochodu ciężarowego.

Samochody wyposażone były w leżanki, klimatyzację, ogrzewanie postojowe. Ze względu na bezpieczeństwo ładunku zalecane było, aby kierowcy nocowali na terenie baz. Bazy mają zaplecze sanitarne. Na terenie baz pozwanej są zapewnione warunki socjalne w postaci prysznic, toalety, kącika socjalnego, kącika, gdzie można przygotować posiłek. W ramach opłaty parkingowej poza bazą jest zapewniony prysznic i toaleta. Nie mają miejsc do noclegu. Kierowcy śpią w kabinach aut. Zdarza się, że kierowcy nocują na parkingach. Pozwany zwraca koszty opłaty parkingowej po przedstawieniu przez kierowcę stosownego potwierdzenia.

Zwyczajowym sposobem informowania pracowników jest wywieszanie informacji i regulaminów na tablicach.

Zgodnie z § 25 Regulaminu Pracy z dnia 1 kwietnia 2010r. za czas podróży służbowej przysługują świadczenia określone przepisami wydanymi przez Ministra Gospodarki i Pracy dla sfery budżetowej – diety, ryczałt za nocleg. Nie przysługuje ryczałt za nocleg kierowcy, przy nie korzystaniu z hotelu, jeżeli samochód wyposażony jest w miejsce do spania.

Kolejny Regulamin Pracy, zatwierdzony w dniu 28 czerwca 2011r. zawierał tożsamą regulację prawną.

Pozwany ustalił w dniu 20 lipca 2006r. Regulamin Wynagradzania (...) Polska. § 15 stanowił, iż pracownikom przysługują diety z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju jest uregulowana w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowych poza granicami Polski dla kierowców wynosi 40 EUR za pełną dobę.

W dniu 18 listopada 2009r. pozwana podpisała z (...) sp. z o.o. porozumienie ustalające wysokość diety zagranicznej na 38 EUR za dobę począwszy od dnia 1 stycznia 2010r.

Następnie w dniu 1 kwietnia 2010r. pozwany opracował nowy Regulamin wynagradzania. Zgodnie z § 15 Regulaminu Wynagradzania Pracowników z dnia 1 kwietnia 2010r. pracownikom przysługują diety rozumiane jako dodatek z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników związanych z podróżą służbową na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju jest uregulowana w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności

przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju. Wysokość diet rozumianych jako dodatek z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników związanych z podróżą służbową na obszarze kraju oraz poza granicami kraju wynosi łącznie 38 EUR za każdą pełną dobę, z czego kwotą 13 EUR stanowi dietę rozumianą jako pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży, kwota 25 EUR obejmuje zwiększenie innych kosztów socjalnych.

W dniu 14 września 2010r. pozwana podpisała ze Związkami Zawodowymi „Solidarność” pracowników (...)porozumienie ustalające wysokość diety zagranicznej na 40 EUR za dobę. Za okres od 1 lipca 2010 r. do 13 września 2010 r. różnica diety między 38 EUR a 40 EUR miała być wyrównywana na liście płac za miesiąc wrzesień. W/w porozumienie zakończyło spór zbiorowy pracodawcy z pracownikami. W imieniu związków porozumienie podpisał K. W..

W dniu 3 grudnia 2010r. pozwana podpisała z Komisją Zakładową NSZZ „Solidarność” Pracowników (...)porozumienie ustalające wysokość diety zagranicznej rozumianej jako dodatek z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników związanych z podróżą służbową poza granicami kraju od dnia 1 stycznia 2011r. na 41 EUR za dobę, z czego kwota 14 EUR stanowić miała dietę rozumianą jako pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży, a kwota 27 EUR obejmować miała zwiększenie innych kosztów socjalnych.

Zamiarem związku zawodowego NSZZ Solidarność Pracowników (...)zawierającego porozumienie nie było, aby dieta stanowiąca dodatek z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników w związku z podróżą służbową poza granicami kraju była przeznaczona na pokrycie kosztów noclegu.

Łącznie z tytułu kosztów podróży Regulamin Wynagradzania, na skutek porozumień zawieranych z organizacjami związkowymi z dnia 1 kwietnia 2010 r przewidywał, że pozwany będzie wypłacał kierowcom diety rozumiane jako:

- od 1 kwietnia 2010 r. 38 EUR (13 EUR tytułem rekompensaty zwiększonych kosztów wyżywienia oraz 25 EUR jako rekompensatę zwiększonych innych kosztów socjalnych),
- od 1 stycznia 2011 r. 41 EUR (14 EUR tytułem rekompensaty zwiększonych kosztów wyżywienia oraz 27 EUR jako rekompensatę zwiększonych innych kosztów socjalnych),
- od 1 marca 2012 r. (14 EUR tytułem rekompensaty zwiększonych kosztów wyżywienia oraz 28 EUR jako rekompensatę zwiększonych innych kosztów socjalnych).

Po powrocie do kraju kierowca dokonywał rozliczenia jazdy w ustalonym trybie, przestrzegając obowiązku niezwłocznego zdania dokumentów stanowiących podstawę do zafakturowania wykonania usługi przewozowej, między innymi, wykresówek tachografu, dokumentów księgowych potwierdzających poniesione wydatki i koszty. Kierowca był zobowiązany do należytego wypełnienia wszystkich formularzy dotyczących delegacji krajowych i zagranicznych. Miał też obowiązek wypełniać i doręczać przełożonemu, m.in. formularz rozliczenia delegacji krajowych i zagranicznych oraz kartę realizacji zadań.

W maju 2012 r. został sporządzony protokół kontroli przez PIP, z którego wynikało m.in., że kwota diety na pokrycie zwiększonych innych kosztów socjalnych w przypadku noclegów w Niemczech, Austrii, Włoszech, na Węgrzech, w Czechach - jako ryczałt jest wystarczająca, natomiast dla części państw ryczałt jest zbyt niski: Francja, Hiszpania, Wielka Brytania, Niderlandy. Wskazano, że ze względu na to, iż podróże odbywają się po różnych krajach oraz z uwagi na brak ewidencjonowania krajów, w jakim kierowca odbywał nocleg, nie jest możliwe ustalenie, czy wielkość ryczałtu na pokrycie zwiększonych innych kosztów socjalnych pokrywa należności – a według oświadczenia A. G., kwota ta obejmuje także koszty noclegów.

Wysokość ryczałtu za noclegi, przy przyjęciu uśrednionej wartości noclegu na 30 EURO według kursu z dnia wymagalności roszczenia wynosi :

- w kwietniu 2011 r – 13 noclegów – 1528,53 zł,
- w maju 2010r. - 5 noclegów – 611,55 zł,
- w czerwcu 2010r. – 22 noclegi – 2736,23 zł,
- w lipcu 2010r.-sierpniu 2010r. – 22 noclegi – 2645,28 zł + 22 noclegi – 2642,51 zł,
- w sierpniu 2010r. – 17 noclegów – 2033,37 zł,
- we wrześniu 2010r.– 24 noclegi – 2873,08 zł,
- w październiku 2010r.-listopadzie 2010r. – 29 noclegów - 3543,85zł,
- w styczniu 2011r. - 19 noclegów – 2266,49 zł,
- w lutym 2011r. – 24 noclegi – 2886,43 zł,
- w marcu 2011r. – 22 noclegi – 2598,82 zł,
- w kwietniu 2011r. – 29 noclegów – 3442,50 zł,
- w czerwcu 2011r. – 22 noclegi – 2648,25 zł,
- w lipcu 2011r. – 22 noclegi – 2735,37 zł,
- w sierpniu 2011r. – 22 noclegi – 2911,39 zł.

Na liście płac jednym z elementów płacy była dieta zagraniczna. Nie wyszczególniano pozycji: ryczałt za noclegi.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, iż wniesione powództwo jest zasadne.

Sąd podniósł, iż zgodnie z art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 r., poz. 1155) obowiązującym od dnia 3 kwietnia 2010r., kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalane na zasadach określonych w przepisach art. 77⁵ § 3-5 kp. Stosownie zaś do treści art. 2 pkt. 8 powołanej ustawy, użyte w ustawie określenia oznaczają - podróż służbowa - każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy:

- a) przewozu drogowego poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, lub
- b) wyjazdu poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, w celu wykonania przewozu drogowego.

Sąd Rejonowy podkreślił, że w niniejszej sprawie roszczenie dotyczy okresu po wejściu w życie cytowanego art. 21 a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r., tj. po dniu 3 kwietnia 2010 r.

Zgodnie z art. 77⁵ § 1, 3, 4 i 5 kp pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową.

Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju.

Rozporządzenie powinno w szczególności określać wysokość diet, z uwzględnieniem czasu trwania podróży, a w przypadku podróży poza granicami kraju - walutę, w jakiej będzie ustalana dieta i limit na nocleg w poszczególnych państwach, a także warunki zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków.

Warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w § 2 określa się w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania.

Postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w § 2.

W przypadku, gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2 – a więc w zależności od rodzaju odbywanej podróży – w kraju lub poza granicami kraju. Niezasadnie zatem strona pozwana przyjmowała, że w sytuacji braku regulacji, minimum stanowi ryczałt za nocleg określony w przepisach dotyczących podróży na obszarze kraju.

W ocenie Sądu I instancji, powyższa regulacja oznacza, że przepisy wykonawcze ustalają minimalny standard wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych (diet, zwrotu kosztów przejazdu, noclegów i innych wydatków), które w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę mogą być uregulowane korzystniej dla pracownika. W razie braku takich regulacji lub uregulowania mniej korzystnego dla pracownika, zastosowane będą miały przepisy wykonawcze (tak SN w uzasadnieniu do wyroku z dnia 4 września 2014 r, I PK 7/14, Lex nr 1515145).

Odesłanie w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców do art. 77⁵ § 3 -5 kp oznacza więc pośrednio odesłanie do art. 77⁵ § 2 kp, a w konsekwencji uznanie, że kierowcy – pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu według zasad ustalonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 kp chyba, że korzystniejsze dla niego zasady zostały ustalone w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (por. SN w uzasadnieniu do uchwały SN z dnia 12 czerwca 2014 r, II PZP 1/14, OSNP).

Zgodnie z § 9 ust. 1,2 i 4 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. z 2002 r., nr 236, poz. 1991 ze zm.) obowiązującego w spornym okresie za nocleg przysługuje pracownikowi zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku do rozporządzenia. W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu, o którym mowa w ust. 1. Ryczałt ten nie przysługuje za czas przejazdu. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewnia pracownikowi bezpłatny nocleg.

Kwestię dobowych odpoczynków reguluje art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 r., poz. 1155), zgodnie z którym w każdej dobie kierowcy przysługuje prawo do co najmniej 11 godzin nieprzerwanego odpoczynku. Dobowy odpoczynek, z wyłączeniem odpoczynku kierowców o których mowa w rozdziale 4a, może być wykorzystany w pojeździe, jeżeli pojazd znajduje się na postoju i jest wyposażony w miejsce do spania.

Powołany przepis jest zgodny z art. 8 ust. 2 i 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85, który stanowi, że w każdym 24 godzinnym okresie po upływie poprzedniego

dziennego okresu odpoczynku lub tygodniowego okresu odpoczynku kierowca musi wykorzystać kolejny dzienny okres odpoczynku. Jeżeli kierowca dokona takiego wyboru,ienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i pojazd znajduje się na postoju.

Sąd Najwyższy w uchwale SN z dnia 12 czerwca 2014 roku (II PZP 1/14, OSNP 2014/12/164), sformułował następujące wnioski szczegółowe: 1) pojęcia „odpowiednie miejsce do spania” i „bezpłatny nocleg” nie mogą być utożsamiane (zamiennie traktowane), a wręcz odwrotnie - użycie różnych sformułowań w przepisach prawa oznacza, że są to różne pojęcia; 2) zasadniczo prawodawca odnosi pojęcie „noclegu” do usługi hotelarskiej (motelowej; pośrednio także do noclegu opłaconego w cenie karty okrętowej lub promowej), o czym świadczy nie tylko zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym (za usługi hotelarskie), ale także wysokość ustalonych limitów; 3) usługa hotelarska obejmuje szerszy zakres świadczeń niż tylko udostępnienie „miejsca do spania”, w szczególności możliwość skorzystania z toalety, prysznic, przygotowania gorących napojów itp., a także (ewentualnie) zapewnienie wyżywienia, co powoduje obniżenie diety; 4) brak przedstawienia rachunku za usługi hotelarskie oznacza, że pracownik nie korzystał z hotelu (względ na racjonalnego prawodawcę, który to przewidział); wówczas zwrot kosztów noclegu zostaje ograniczony do 25% limitu stanowiącego ryczałt za koszty realnie ponoszone w czasie podróży, bez korzystania z usług hotelowych; 5) istota „ryczałtu” jako świadczenia kompensacyjnego (w tym wypadku przeznaczonego na pokrycie kosztów noclegu) polega na tym, że świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia jest oderwane od rzeczywistego poniesienia kosztów i nie pokrywa w całości wszystkich wydatków z określonego tytułu (bo nie są one udokumentowane); w zależności od okoliczności konkretnego przypadku kwota ryczałtu - która jako uśredniona i ujednolicona ustalona jest przez prawodawcę - pokryje więc pracownikowi koszty noclegowe w wymiarze mniejszym albo większym niż faktycznie przez niego poniesione (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 1998 r., I PKN 392/98, OSNAPiUS 1999 nr 23, poz. 745).

Sąd Najwyższy nadto stwierdził, że przepisy o czasie pracy kierowców i odpoczynku (dobowym i tygodniowym) nie zawierają regulacji dotyczących należności związanych z wykonywaniem podróży służbowej przez pracowników - kierowców transportu samochodowego odmiennych w stosunku do tych regulujących sytuację prawną wszystkich innych pracowników, dla których podróże służbowe stanowią incydent wśród innych zadań pracowniczych. Taki wniosek wynika z art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców (obowiązującego od 3 kwietnia 2010 r.), który odsyła w tej kwestii do art. 77⁵ § 3-5 k.p. (oraz pośrednio do wydanych na jego podstawie przepisów wykonawczych) bez jakichkolwiek modyfikacji lub ograniczeń. Oznacza to, że ta sama ustawa (o czasie pracy kierowców) dopuszcza możliwość wykorzystania dobowego odpoczynku w pojeździe, jeżeli pojazd znajduje się na postoju i jest wyposażony w miejsce do spania (art. 14 ust. 1), i jednocześnie odsyła (bez jakichkolwiek wyłączeń) do przepisów o podróżach służbowych (art. 21 a), które przewidują dla pracownika ryczałt za nocleg, jeżeli pracownik nie przedstawia rachunku za nocleg (§ 9 ust. 2 rozporządzenia z 2002 r.), chodzi przy tym przede wszystkim o rachunek hotelowy (§ 9 ust. 1 tego rozporządzenia). W przypadku wypłaty ryczałtu jest bez znaczenia, czy i w jakiej wysokości pracownik poniósł koszty noclegu. Ryczałt przysługuje nawet wtedy, gdy kosztów tych faktycznie nie poniósł (ponieważ nocował np. u rodziny, znajomych, którzy udostępnili mu nieodpłatnie możliwość noclegu w ich domu). Ryczałt nie przysługuje pracownikowi tylko wtedy, gdy to pracodawca zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg. Chodzi przy tym o zapewnienie noclegu w warunkach hotelu (motelu), a nie w dostosowanej do spania kabinie pojazdu.

Sąd Najwyższy podniósł, iż w kontekście § 9 ust. 4 w związku z ust. 2 rozporządzenia z 2002 r. wykładnia zwrotu „bezpłatny nocleg” przesądza, czy zapewnienie kierowcy noclegu w kabinie samochodu zwalnia pracodawcę od powinności zapłacenia ryczałtu. Wskazał przy tym, że regułą jest rozliczanie kosztów noclegu rachunkiem hotelowym (§ 9 ust. 1 rozporządzenia z 2002 r.). Wyjątkiem, a zarazem alternatywą, jest wypłata przez pracodawcę ryczałtu w wysokości 25% limitu (§ 9 ust. 2 rozporządzenia). Wobec tego pracodawca ma obowiązek ponieść koszty związane z noclegiem pracownika- kierowcy (w ściśle określonej lub ryczałtowej kwocie). Uchylenie obowiązku pracodawcy następuje jedynie wówczas, gdy zapewnia on bezpłatny nocleg w warunkach hotelowych. Nie koreluje z nimi zapewnienie noclegu w kabinie samochodowej (nawet wyposażonej w liczne udogodnienia, zapewniającej „godziwe” warunki). Wnioskowanie to jest usprawiedliwione również wykładnią pojęcia „nocleg”. Sąd Najwyższy

podkreślił, że dotyczy on kierowcy znajdującego się w permanentnej podróży, w związku z tym zrozumiałe staje się, że pojęcia tego nie wypełnia tylko aspekt związany z zapewnieniem miejsca do spania. Nocleg w tym wypadku nawiązuje do warunków zapewniających normalne funkcjonowanie organizmu ludzkiego. Nie chodzi zatem tylko o spanie, ale o takie warunki adaptacyjne, które zbliżone są do domowych, tak aby choć w części doszło do oddzielenia sfery zawodowej i prywatnej. Funkcji tej nie spełnia nocowanie w kabinie samochodu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 września 2014 r., I PK 7/14, niepublik.). Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 10 września 2013 r., I PK 71/13 (niepublik.), przyjmując, że nie ma podstaw do utożsamiania pojęć „miejsce do spania” i „bezpłatny nocleg”. Nie chodzi przy tym tylko o wygodę pracownika, ale także (a może nawet przede wszystkim) o zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim uczestnikom ruchu drogowego. Tylko kierowca, który po odpoczynku nocnym odpowiednio zregenerował siły fizyczne i psychiczne, może w sposób bezpieczny dla innych użytkowników dróg prowadzić samochód ciężarowy. Udostępnienie miejsca do spania w kabinie samochodu może więc służyć zapewnieniu odpoczynku, ale nie powinno być traktowane jako zapewnienie bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisów o zwrocie kosztów podróży służbowej. Zapewnienie przez pracodawcę kierowcy transportu międzynarodowego, odbywającego stale (przez wiele lat) długotrwałe przejazdy (podróże) zagraniczne, miejsca do spania w kabinie samochodu (niezależnie od warunków uznania tego miejsca za „odpowiednie”), nie może być uznane za „zapewnienie przez pracodawcę bezpłatnego noclegu” w rozumieniu przepisów o zwrocie kosztów podróży służbowych. W razie nieprzedstawienia rachunku za hotel (motel) kierowcy przysługuje więc co najmniej ryczałt w wysokości 25% limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 kp, z czym w sprzeczności nie pozostaje możliwość „zaoszczędzenia” przez niego wydatków i zwiększenia w ten sposób dochodu uzyskiwanego z tytułu zatrudnienia.

Sąd Rejonowy podkreślił, że według aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego zapewnienie powodowi noclegu w kabinie samochodu ciężarowego nie oznacza zapewnienia bezpłatnego noclegu w rozumieniu powołanych przepisów. Zapewnienie przez pracodawcę pracownikowi wykonującemu przewozy w międzynarodowym transporcie drogowym - odpowiedniego miejsca do spania w kabinie samochodu wyposażonej w odpowiednie urządzenia, pozwala na wykorzystanie przez kierowcę w samochodzie dobowego (dziennego) odpoczynku, natomiast nie oznacza zapewnienia mu przez pracodawcę bezpłatnego noclegu, a taki stan rzeczy uprawnia pracownika do otrzymania od pracodawcy zwrotu kosztów noclegu co najmniej na warunkach i w wysokości określonych w treści rozporządzenia (tak SN w uchwale z dnia 7 października 2014 roku, I PZP 3/14 opubl. na stronie internetowej Sądu Najwyższego oraz w uchwale SN z dnia 12 czerwca 2014 roku, II PZP 1/14, OSNP 2014/12/164).

W związku z powyżej prezentowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego, Sąd pominął materiał dowodowy zmierzający do ustalenia standardu kabin, w których powód odbywał noclegi. Kwestia ta w świetle powyższego nie ma bowiem znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Standard kabiny nie ma bowiem wpływu na nabycie prawa do ryczałtu za nocleg, mając na względzie aktualne orzecznictwo SN.

Jak podkreślił Sąd I instancji, pozwany opiera swoje zarzuty co do zapewnienia bezpłatnego noclegu w odpowiednio przystosowanej kabinie samochodu w oparciu o wcześniejsze orzecznictwo, które także nie było jednolite, bowiem Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 1 kwietnia 2011 r. (II PK 234/10) wywodził, że umożliwienie kierowcy spania w kabinie samochodu nie stanowi zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (por. też SN w wyrokach z dnia 19 lutego 2007r, I PK 232/06, OSNP 2008/7-8, poz.95, z dnia 19 marca 2008r, I PK 230/07, OSNP 2009/13 -14/poz.176, z dnia 18 stycznia 2013 r, II PK 144/12(LEX nr 1375389).

W uchwale z dnia 7 października 2014 r. (I PZP 3/14) Sąd Najwyższy dostrzegł problem, który wyłania się na tle spraw o ryczałty za noclegi kierowców międzynarodowych. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne dotyczy tylko i wyłącznie wykładni § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej

jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, a ściślej wykładni użytego w tym przepisie zwrotu "bezpłatny nocleg". Nie dotyczy natomiast konsekwencji prawnych ustalenia przez strony stosunku pracy - na podstawie art. 77⁵ § 3 k.p. - warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u pracodawcy prywatnego (innego niż państwowa lub samorządowa jednostka sfery budżetowej) w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, w sytuacji, gdy strony stosunku pracy ustaliły, że pracownik nie będzie uprawniony do ryczałtu za nocleg, jeżeli odbywa go w przystosowanej do tego kabinie pojazdu.

Należy rozważyć skutki takiej regulacji wewnętrznej przyjętej przez pracodawcę (zawartej w regulaminie wynagradzania) albo ustalonej w umowie o pracę w konfrontacji z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa (w tym przypadku zawartymi w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 19 grudnia 2002 r.).

W rozpoznawanej sprawie pozwany podnosił, iż regulacja w przepisach wewnętrznych przewidywała wypłatę świadczeń, które pokrywały także ryczałt za nocleg.

Przy czym w ocenie Sądu Rejonowego, stanowisko to nie było konsekwentne, bowiem z jednej strony pracodawca podnosił, że ryczałt za nocleg się nie należy, z uwagi na zapewnienie bezpłatnego noclegu w przystosowanej kabinie, z drugiej zaś strony, że wypłata ryczałtu za noclegi następowała w ramach korzystnie określonej diety.

W ocenie Sądu zapis regulaminu wynagradzania dotyczący wypłaty diety na pokrycie innych kosztów socjalnych nie stanowi pokrycia ryczałtów za noclegi.

Zgodnie z art. 77² § 1, 2, 3, 4, 5, 6 k.p. pracodawca zatrudniający co najmniej 20 pracowników, nieobjętych zakładowym układem zbiorowym pracy ani ponadzakładowym układem zbiorowym pracy odpowiadającym wymaganiom określonym w § 3, ustala warunki wynagradzania za pracę w regulaminie wynagradzania. W regulaminie wynagradzania, o którym mowa w § 1, pracodawca może ustalić także inne świadczenia związane z pracą i zasady ich przyznawania. Regulamin wynagradzania obowiązuje do czasu objęcia pracowników zakładowym układem zbiorowym pracy lub ponadzakładowym układem zbiorowym pracy ustalającym warunki wynagradzania za pracę oraz przyznawania innych świadczeń związanych z pracą w zakresie i w sposób umożliwiający określanie, na jego podstawie, indywidualnych warunków umów o pracę. Regulamin wynagradzania ustala pracodawca. Jeżeli u danego pracodawcy działa zakładowa organizacja związkowa, pracodawca uzgadnia z nią regulamin wynagradzania. Do regulaminu wynagradzania stosuje się odpowiednio przepisy art. 239 § 3, art. 241¹² § 2, art. 241¹³ oraz art. 241²⁶ § 2 kp. Regulamin wynagradzania wchodzi w życie po upływie dwóch tygodni od dnia podania go do wiadomości pracowników, w sposób przyjęty u danego pracodawcy.

Sąd I instancji podkreślił, że regulamin wynagradzania z 2010 r wszedł w życie, gdy obowiązywała wykładnia, że zapewnienie noclegu w kabinie samochodu jest zapewnieniem bezpłatnego noclegu. Pracodawca prezentował stanowisko, że ryczałt się nie należy, bowiem zapewnia nocleg w odpowiednio przystosowanej kabinie. Powyższe znalazło potwierdzenie w regulaminie pracy, który stanowił, że ryczałt nie przysługuje, gdy pracodawca zapewnia nocleg w kabinie pojazdu. Skoro tak, to jednocześnie pracodawca nie mógł płacić ryczałtu za nocleg w ramach diety, bowiem powyższe wyklucza się wzajemnie i stanowi w ocenie Sądu aktualnie „dopasowywanie” przez pracodawcę wypłaconych kwot do przedmiotu żądania.

Należy też zwrócić uwagę na zapis § 25 Regulaminu Wynagradzania, który określa, jakie świadczenia przysługują za czas podróży służbowej – diety i ryczałt za nocleg, jednoznacznie wskazuje też na zastosowanie wprost rozporządzeń, różnicując te dwa świadczenia.

Regulamin wynagradzania nie posługuje się pojęciem noclegu, kosztami noclegu, ryczałtem za nocleg, nie określa, jaka część diety stanowi konkretnie ryczałt za nocleg, a jaka część to inne koszty socjalne.

Ani w umowie o pracę ani w innym dokumencie, w formie oświadczenia pracownika nie mówi się, że diety stanowią również ekwiwalent wydatków na noclegi, a definicja diety wynika z treści rozporządzeń, które wymieniają osobno diety oraz zwrot kosztów przejazdów, dojazdów i noclegów, nie ma więc podstaw prawnych, aby w aktach niższego rzędu ten podział nie został zachowany (por. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 15 marca 2012 r, III APa 8/11, LEX nr 1238707).

Sąd zauważył, że skoro przepis wewnętrzny przewidywał pobawienie prawa do ryczałtu za nocleg w związku z przyjęciem, że pracodawca zapewnia bezpłatny nocleg w kabinie, nie można uznać, że jest to uregulowanie bardziej korzystne, skoro aktualna wykładnia zakłada, że kabina samochodu nie może być kwalifikowana jako bezpłatny nocleg.

Także ogólnie określona dieta na 38/41/42 euro nie może być przyjęta, jako uregulowanie bardziej korzystne niż powszechnie obowiązujące przepisy.

W istocie dieta w ścisłym tego słowa znaczeniu została określona na wyższą kwotę niż 23 zł, jednakże mając na względzie to, że ryczałt za nocleg w różnych krajach jest różny i wynosi 25 euro (Austria), 40 euro (Belgia), 20 euro (Czechy), 30 euro (Francja), nie można przyjąć, że łączna kwota 38/41/42 euro – przy założeniu minimalnej stawki diety – 23 zł (ok. 6 euro) w każdym przypadku będzie bardziej korzystne niż przepisy wykonawcze, przy uwzględnieniu dodatkowo, że powyższa dieta ma pokryć inne koszty socjalne. Na powyższe zwróciła również uwagę PIP w protokole pokontrolnym.

W ocenie Sądu zatem roszczenie powoda należało rozpatrywać na gruncie rozporządzenia dotyczącego odbywania podróży służbowej poza granicami kraju, w świetle art. 18 § 2 kp i art. 9 § 2 kp.

Sąd I instancji wskazał, że samo zatem przyjęcie, iż pracodawca nie zapewnia bezpłatnego noclegu przesądza o zasadności roszczenia o ryczałt za noclegi. Jak już wyżej podniesiono, w przypadku ryczałtu bez znaczenia jest, czy i w jakiej wysokości pracownik poniósł koszty noclegu. Ryczałt przysługuje nawet wtedy, gdy kosztów tych faktycznie pracownik nie poniósł. Ryczałt nie przysługuje tylko wtedy, gdy pracodawca zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg – w warunkach hotelu (motelu), a nie w dostosowanej do spania kabinie pojazdu. W razie zatem nie przedstawienia rachunku za hotel (motel) kierowcy przysługuje więc co najmniej ryczałt w wysokości 25 % limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 kp, z czym w sprzeczności nie pozostaje możliwość „zaoszczędzenia” przez pracownika wydatków i zwiększenia w ten sposób dochodu uzyskiwanego z tytułu zatrudnienia. Zatem nawet, gdy kierowca nie pokrywa faktycznie kosztów noclegu, ponieważ korzysta w tym celu z kabiny pojazdu i w związku z tym nie przedstawia rachunku za hotel, należy mu się ryczałt /tak SN w uzasadnieniu do uchwały z dnia 7 października 2014 r/.

Zatem podnoszone zarzuty przez pozwanego, że powód nie ponosił faktycznie kosztów noclegów pozostają bez znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Konsekwentne, skoro zostało przyjęte, że regulamin wynagradzania nie przewidywał w ramach wypłaty diety wypłaty ryczałtu – należało zasądzić ryczałt wynikający z treści rozporządzenia, przewidującego wypłatę świadczeń w związku z podróżą poza granicami kraju.

Ścisłe ustalenie noclegów nie było możliwe z uwagi na braki stosownych danych. Okoliczność ta jednak, nie niweluje możliwości zasądzenia roszczenia na rzecz powoda.

Sąd Rejonowy wywiódł, iż zgodnie z przepisem art. 94 pkt 9a kp pracodawca ma obowiązek prowadzenia dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz akt osobowych pracowników. Jest to podstawowy obowiązek pracodawcy, a jego niewykonanie stanowi wykroczenie przeciwko prawom pracownika – naruszenie obowiązku prowadzenia dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy (art. 281 pkt 6 K.p.). Dokumentacja ta w pewnym zakresie stanowi potwierdzenie wywiązywania się pracodawcy z ciążących na nim, a wynikających z konkretnego stosunku pracy, obowiązków względem danego pracownika. Brak dokumentacji, wynikający z

zaniedbania jej prowadzenia przez pracodawcę, powoduje zmianę wynikającego z art. 6 K.c. rozkładu ciężaru dowodów, przerzucając go na osobę zaprzeczającą faktom, z których strona powodowa wywodzi skutki pozwu (wyrok SA w Białymstoku z 10 kwietnia 2003 roku, III APa 40/02, OSA 2003/12/43). Pracodawca ma w takich razach obowiązek wykazać, że pracownik nie pracował w takim rozmiarze, jak twierdzi, a tym bardziej jaki udokumentował (uzasadnienie wyroku SN z 5 maja 1999 roku, I PKN 665/98, OSNP 2000/14/535). Brak ewidencji podróży służbowych obciąża pracodawcę, a nie powołującego się na nią pracownika. Nie można więc obciążać pracownika konsekwencjami faktu, iż sam ewidencjonował swoje godziny pracy, gdyż był to obowiązek zakładu (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 13 stycznia 2005 roku, II PK 114/04, OSNP 2005/16/245). Pracodawca, który wbrew obowiązkowi przewidzianemu w art. 94 pkt 9a k.p. nie prowadzi list obecności, list płac ani innej dokumentacji ewidencyjnej czasu pracy pracownika i wypłacanego mu wynagrodzenia, musi liczyć się z tym, że będzie na nim spoczywał ciężar udowodnienia nieobecności pracownika, jej rozmiaru oraz wypłaconego wynagrodzenia. (tak przyjął SN w wyroku z dnia 14 maja 1999 r., I PKN 62/99, OSNAPiUS 2000, nr 15, poz. 579).

W konsekwencji to na pracodawcy ciążył obowiązek wykazania, że powód nie odbył podróży służbowych, której to powinności strona pozwana nie zadośćczyniła. Obiektywnym dowodem na tę okoliczność mogła być jedynie dokumentacja pracownicza, w sposób rzetelny i zgodny z prawdą stwierdzająca fakt wykonywania przez powoda pracy w okresie podróży służbowej.

Przy założeniu odmiennego stanowiska, przy zaprzeczeniu w całości twierdzeniom powoda doszłoby do sytuacji, że mimo, że powód w spornym okresie świadczył pracę i odbywał podróże służbowe, otrzymując z tego tytułu wynagrodzenie – także ryczałty za noclegi – jak twierdzi pozwany pracodawca, jednocześnie nie odbył żadnego noclegu.

Bezspornym było, że powód odbywał podróże służbowe w spornym okresie. Nie można zatem zaakceptować stanowiska, zgodnie z którym mimo ustalenia, że powód odbywał podróże służbowe i noclegi, nie można byłoby mu przyznać dodatkowego wynagrodzenia z tego tytułu tylko dlatego, że nie byli w stanie udowodnić dokładnie w jakich konkretnie dniach i ściśle w jakim rozmiarze odbywał tego rodzaju czynności.

Komplikacje dowodowe w zakresie dokładnego wskazania dat i rozmiaru wykazywanej przez powoda pracy, mogą być rozwiązane przez Sąd przez zasądzenie odpowiedniego wynagrodzenia, według oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy (art. 322 kc) (uzasadnienie wyroku SN z dnia 23 listopada 2001 roku, I PKN 678/00, OSNP 2003/22/538). Sprawa o wynagrodzenie za pracę jest sprawą o dochód; dochód przysługujący pracownikowi w postaci zapłaty za świadczoną na rzecz pracodawcy pracę w ramach stosunku pracy, a jeśli tak, to brak możliwości ścisłego udowodnienia wysokości żądania lub nadmiernej trudności w udowodnieniu tejże wysokości, uprawnia i zarazem zobowiązuje Sąd do zasądzenia odpowiedniej sumy według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy (wyrok SN z dnia 5 czerwca 2007 roku, I PK 61/07, Lex nr 317787).

Zatem Sąd Rejonowy przyjął „uśrednioną” kwotę ryczałtu, jako podstawę zasądzenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził na rzecz powoda kwoty wskazane w pozwie tytułem ryczałtów za noclegi, za okres od maja 2010r. do sierpnia 2011r.

Wyliczone przez powoda kwoty znalazły potwierdzenie w pisemnej opinii biegłego z zakresu księgowości, która w ocenie Sądu była spójna, rzeczowa i odpowiadała zakreślonej tezie dowodowej.

Zarzuty stron dotyczyły kolejnych wersji wyliczeń, które miały na celu hipotetyczne ustalenie pokrycia ryczałtów za noclegi dietami, które nie stanowiły podstawy rozstrzygnięcia. Na marginesie Sąd I instancji podniósł, że pozwany wnosil o przeliczenie należności, przy założeniu całej wypłaconej diety, przy czym jest to przejaw jeszcze dalej idącego stanowiska strony pozwanej, która chciałaby zaliczyć na poczet ryczałtu nie tylko dietę w zakresie innych kosztów socjalnych, ale także dietę na zwiększone koszty żywienia, którą pozwany ustalił na wyższym poziomie niż ustawowy.

O odsetkach orzeczono w oparciu o art. 481 § 1 i 2 kpc w zw. z art. 300 kp, zasądając je od dnia wytoczenia powództwa zgodnie z wnioskiem powoda. Roszczenie bowiem w tej dacie było już wymagalne.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc. Na koszty procesu w niniejszej sprawie złoży się koszty zastępstwa procesowego pełnomocnika powoda w wysokości 1800 złotych (§ 12 ust. 1 pkt 2 w związku z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 j.t.).

O kosztach sądowych orzeczono zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 167/05, poz. 1398 ze zm.). W niniejszej sprawie na koszty sądowe, których wygrywająca strona powodowa nie miała obowiązku uiścić z uwagi na jej ustawowe zwolnienie w tym zakresie (art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy), składała się opłata od pozwu w wysokości 1724 zł (art. 35 ust. 1 w związku z art. 13 i art. 21 ustawy).

Na podstawie art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 cytowanej ustawy Sąd nakazał pobrać od pozwanej Spółki na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1694,41 złotych tytułem poniesionych przez Skarb Państwa tymczasowo wydatków w postaci kosztów wynagrodzenia biegłego za sporządzoną opinię pisemną.

Rozstrzygnięcie o rygorze natychmiastowej wykonalności znajdowało zaś podstawę prawną w art. 477² § 1 kpc.

Apelację od powyższego orzeczenia w całości wniósł pozwany.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

I. Naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci :

1. art. 21a Ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁽⁵⁾ § 1, 3, 4 i 5 k.p. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż przepisy te w zakresie zwrotu kosztów noclegu kierowcy przebywającego w podróży służbowej odsyłają do § 9 ust. 1, 2 i 4 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (dalej rozporządzenie MPiPS w sprawie należności z tytułu podróży poza granicami kraju) w związku z art. 8 pkt 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Tekst mający znaczenie dla EOG) i mogą stanowić podstawę prawną dochodzenia roszczeń, od pracodawców sektora prywatnego, w sytuacji gdy prawidłowa interpretacja zapisów wskazuje, iż adresatem tej normy prawnej są wyłącznie jednostki sektora publicznego, a pracodawcy prywatni korzystają z uprawnienia do uregulowania tych kwestii w ramach uregulowań wewnątrzzakładowych,

2. § 2 ust. 1 lit. b w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju poprzez ich zastosowanie w niniejszej sprawie, podczas gdy w stosunku do prywatnych przedsiębiorców, pracodawców innych niż sfera budżetowa, kodeks pracy w treści art. 77⁵ § 3, 4 i 5 nie pozwala na stosowanie przepisów wspomnianego rozporządzenia,

3. naruszenia zapisów § 15 pkt 1-3 Regulaminu Wynagradzania z dnia 1 kwietnia 2010r. (wraz z kolejnymi Aneksami) obowiązującego w spółce (...) Sp. z o.o. a także zapisów Porozumienia z dnia 14 września 2010r. zawartego pomiędzy Pracodawcą a związkami zawodowymi oraz porozumień zawartych ze związkami zawodowymi w dniu 3 grudnia 2010r. i 27 lutego 2012r. w związku z art. 65 k.c. poprzez ich błędną interpretację i brak zastosowania w sprawie, a w konsekwencji błędne uznanie, iż:

a. zawarte w nich uregulowania nie mają w myśl przepisu art. 77⁵ kp pierwszeństwa przed zapisami przepisów powszechnie obowiązujących i nie mają zastosowania w niniejszej sprawie,

b. pracodawca nie wypłacał pracownikom świadczenia stanowiącego ryczałt za nocleg, podczas gdy prawidłowa interpretacja regulacji wewnątrzzakładowych tj. Regulaminów oraz porozumień ze związkami zawodowymi prowadzić winna do wniosku, iż w ramach przepisów wewnątrzzakładowych, w sposób korzystniejszy niż w przepisach powszechnie obowiązujących, uregulowano także problematykę zwrot kosztów noclegów w ramach jednolitego świadczenia z tytułu diety, obejmującej zarówno zwiększone koszty wyżywienia jak inne koszty socjalne - w tym ryczałt nocleg.

c. a także poprzez pominięcie przez Sąd zgodnie wyrażonej woli stron stosunku pracy, wyrażonej na etapie zawarcia umowy o pracę, którą to wolą było objęcie świadczeniem przewidzianym w § 15 regulaminu wynagradzania i porozumieniach związkowych w sposób korzystniejszy niż w przepisach powszechnie obowiązujących, także zwrotu kosztów noclegów w ramach jednolitego świadczenia z tytułu diety obejmującej zarówno zwiększone koszty wyżywienia jak inne koszty socjalne - w tym ryczałt nocleg.

4. naruszenie art. 77⁵ § 3 k.p. poprzez jego błędną wykładnię skutkującą uznaniem, iż pracownikowi należy się ryczałt za nocleg w podróży służbowej nawet w sytuacji, w której strony stosunku pracy ustaliły, że pracownik z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, otrzymuje przewidziane w regulaminie wynagradzania świadczenie zawierające ryczałt za nocleg wynikający z w/w rozporządzenia.

5. Naruszenie art. 8 pkt 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 poprzez błędną jego interpretację i uznanie, iż dzienne okresy odpoczynku - nocleg i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku - nocleg nie mogą być wykorzystywane w pojeździe.

6. naruszenie § 9 ust. 1, 2 rozporządzenia MPiPS w sprawie należności z tytułu podróży poza granicami kraju stanowiącego, iż za nocleg przysługuje pracownikowi zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku do rozporządzenia poprzez jego błędną wykładnię skutkującą uznaniem, iż pracownikowi przysługuje roszczenie o ryczałt za nocleg także w sytuacji, kiedy w rzeczywistości nie poniósł żadnych kosztów noclegu;

7. naruszenie przepisów art. 94 pkt 9a kp w zw. z art. 281 pkt 6 kp w zw. z art. 6 kc i 300 kp poprzez błędną ich interpretację i błędne oraz niczym nieuzasadnione uznanie, iż pracodawca naruszył ciężące na nim obowiązki w zakresie prowadzenia dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy w sytuacji gdy pracodawca przedłożył do akt sprawy kompletne i pełne akta osobowe kierowcy, wydruki z prowadzonej elektronicznie ewidencji czasu pracy kierowcy oraz karty realizacji przez kierowcę zadań transportowych, a to Pracownik nie złożył do akt sprawy będącej w jego wyłącznej dyspozycji indywidualnej karty kierowcy wydawanej mu przez Wytwórnę (...) na podstawie ustawy o systemie tachografów cyfrowych z dnia 29 lipca 2005r.

8. naruszenie art. 94 pkt 9a k.p. stanowiącego, że pracodawca ma prowadzić dokumentację w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz akta osobowe pracowników przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepis ten nakłada na pracodawcę również obowiązek dokumentowania miejsc spędzania noclegu przez pracownika oraz, że na pozwanym ciąży obowiązek ich wykazania pomimo, że nie wynika to z tego przepisu a Sąd nie wskazał, że przepis nakładający taki obowiązek istnieje,

9. naruszenie art. 6 k.c. w zw. z art. 94 pkt 9a k.p. polegające na ich błędnej wykładni i w konsekwencji uznaniu, iż pomimo złożenia w toku postępowania wszelkich wymaganych przez prawo dokumentów związanych ze stosunkiem pracy stron, do których sporządzenia zobowiązana była pozwana Sąd uznał, iż to na pozwanym, a nie powodzie ciąży ciężar dowodu wykazania miejsc spędzenia noclegów przez pracownika,

II. Naruszenie przepisów postępowania cywilnego mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj.:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów wyznaczonej logicznym rozumowaniem i zasadami doświadczenia życiowego oraz nie rozważenie wszystkich okoliczności niniejszej sprawy i w konsekwencji:

a. niewszechstronną ocenę zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego poprzez pominięcie treści zeznań świadka A. G. (2), z których wynika, że: „Począwszy od 2010r. i w późniejszych porozumieniach, określone są dwa składniki dotyczące regulacji tych należności. Są podane dwie kwoty. Mniejsza kwota, która stanowi 1/3 całej sumy, służy na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży, a 2/3 kwoty określone jako „inne koszty socjalne”, stanowią pokrycie ryczałtów za noclegi. Podobne proporcje zawarte są w porozumieniach późniejszych, które są w formie aneksu i są ustalone ze związkami zawodowymi” (załączony do akt sprawy protokół z przesłuchania A. G. (2), sygn. akt IV P 1068/12),

b. błędne przyjęcie, iż zapis regulaminu wynagradzania dotyczący wypłaty diety obejmującej także inne koszty socjalne, nie stanowi świadczenia zawierającego w swej treści ryczałt za noclegi;

c. błędne uznanie, iż zawarte w przepisach wewnętrznych uregulowanie w zakresie zwrotu kosztów podróży obejmujące zwrotu kosztów noclegu, ogólnie określona przez pracodawcę dieta na kwotę 38/41 euro, nie może być przyjęta jako uregulowanie bardziej korzystne niż powszechnie obowiązujące przepisy,

d. brak jakiegokolwiek ustalenia stanu faktycznego w zakresie miejsc odbywania noclegu i przyjęcie ilości i miejsc noclegów wskazanych przez powoda, bez jakichkolwiek dowodów potwierdzających powyższe twierdzenia,

e. przyjęcie, że niezależnie od przyjętej wersji wyliczeń przez biegłego - w każdej z nich występowała „niedopłata” świadczeń w porównaniu z wysokością ryczałtu naliczonego według zasad z rozporządzenia wykonawczego;

f. przyjęcie, iż pozwana nie przedstawiła pełnej dokumentacji dotyczącej odbywanych przez pracownika podróży służbowych,

g. błędne uznanie, iż w sytuacji gdy pracownik wskazał, iż odbywał podróże i noclegi na terenie Francji (ryczałt 30 EURO) i Niemiec (25,75 EURO) zasadnym jest naliczenie od pracodawcy ryczałtu, wedle najwyższej stawki obowiązującej we Francji,

h. pominięcie okoliczności, iż część noclegów pracownik spędził w specjalnie do tego przystosowanych bazach pozwanego i nie poniósł z tego tytułu żadnych kosztów, co wynika jednoznacznie z treści złożonych przez niego w trakcie rozprawy z dnia 11 marca 2014r. zeznań: „Gdy była w mieście baza, to korzystałem z niej. Na terenie tych baz nocowałem gdzieś w 20% przypadków”.

2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów wyznaczonej logicznym rozumowaniem i zasadami doświadczenia życiowego oraz nie rozważenie wszystkich okoliczności niniejszej sprawy i w konsekwencji pominięcia przy orzekaniu następujących okoliczności, które są mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia:

a. pracownik od samego początku zatrudnienia wiedział, iż noclegi spędzał będzie w kabinie pojazdu i stan ten akceptował, jako jeden z warunków zatrudnienia, a w toku świadczenia pracy nigdy nie zgłaszał w tym zakresie zarzutów, a zgłosił je dopiero po zakończeniu stosunku pracy traktując „zwrot” kosztów noclegów jako dodatkowe wynagrodzenie;

b. jak wskazuje pracownik w toku przesłuchania na rozprawie w dniu 11 marca 2014r.: „Wiedziałem, że będę spał w kabinie. Tak powiedziano od razu. Zaakceptowałem to. Nie potrafię wyjaśnić, dlaczego dopiero teraz wystąpiłem z roszczeniem. Jestem nadal kierowcą międzynarodowym. Nie dostaję dodatkowego świadczenia za to, że śpię w kabinie. Kwota diety jest porównywalna z tą, którą dostawałem u pozwanego.

c. pracownik od samego początku zatrudnienia wiedział, iż określona w aktach wewnętrznych „dieta” stanowić będzie kompleksowy zwrot wszystkich kosztów podróży, a w toku świadczenia pracy nigdy nie zgłaszał w tym zakresie zarzutów, a zgłosił je dopiero po zakończeniu stosunku pracy traktując „zwrot” kosztów noclegów jako dodatkowe wynagrodzenie;

d. pracownik nigdy nie poniósł, ani nawet nie zamierzał ponosić kosztów noclegów a obecne roszczenia zgłoszone po zakończeniu stosunku pracy traktując „zwrot” kosztów noclegów jako dodatkowe wynagrodzenie;

e. pracownik w toku świadczenia pracy, niezależnie od wypłacanej mu diety stanowiącej kompleksowe rozliczenie wszystkich kosztów podróży, otrzymywał zwrot wszystkich udokumentowanych kosztów związanych z korzystaniem z toalet, pryszniców itp.;

f. Wszystkie pojazdy wykorzystywane przez pozwanego mają w ramach fabrycznego wyposażenia miejsce do spania dopuszczone do użytkowania i spełniające wymogi prawa o czym świadczą dokumenty fabryczne pojazdów złożone do akt sprawy;

g. Żaden z aktów prawnych nie definiuje warunków socjalnych, jakim mają odpowiadać miejsca noclegów pracowników;

h. kierowcy zatrudnieni w (...) Sp. z o.o. korzystają na obszarze Unii Europejskiej z nowoczesnych i specjalistycznych baz transportowych N. D., wyposażonych w pełen węzeł sanitarny, kuchnie wyposażone w sprzęty gospodarstwa domowego oraz miejsca odpoczynku. Bazy transportowe pozwalają wszystkim kierowcom na pełną regenerację sił fizycznych i psychicznych przed kolejnym dniem pracy;

i. Roszczenie objęte sporem wygenerowane zostało dopiero po ustaniu stosunku pracy i nie zmierza do uzyskania rekompensaty poniesionych ma stanowić dodatkowe wynagrodzenie ze stosunku pracy;

3. art. 328 §2 k.p.c. poprzez brak w treści uzasadnienia orzeczenia Sądu elementów koniecznych, umożliwiających dokonanie oceny toku wyводу Sądu, które doprowadziły do wydania orzeczenia, w szczególności poprzez brak odniesienia się w stopniu wystarczającym do przyczyn, z jakich Sąd pominął zeznania świadków w niniejszej sprawie, a także dał wiarę powodowi w zakresie ilości oraz miejsc spędzania przez niego noclegów w podróż służbowej,

4. naruszenie art. 173, 178 § 1 Konstytucji RP oraz art. 1 § 2 ustawy prawo ustroju sądów powszechnych, art. 2 k.p.c. i w konsekwencji nierozpoznania przez Sąd I instancji istoty sprawy, albowiem w praktyce sąd orzekający w I instancji nie zbadał podstawy materialnej pozwu, jak również skierowanych do niego zarzutów merytorycznych, a w swoim rozstrzygnięciu nie odniósł się do tego, co było przedmiotem sprawy albowiem uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie stanowi wyrazu zindywidualizowanej oceny prawnej i ustaleń faktycznych w dokonanej przez niezawisły Sąd w indywidualnie rozpoznawanej sprawie.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o :

I Zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości;

II. Zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje

III Na podstawie art. 338 § 1 kpc orzeczenie obowiązku zwrotu kwoty 1.800 złotych wobec której Sąd w pkt IV wyroku z dnia 22 maja 2015r. nadał rygor natychmiastowej wykonalności wpłaconej powodowi przez pozwaną,

IV Zwolnienie pozwanego z kosztów sądowych w całości.

V Wystąpienie na podstawie art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem o następującej treści:

1. czy w art. 8 (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3821/85 (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 stanowiący, że jeżeli kierowca dokona takiego wyboru, dzienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i znajduje się na postoju, należy Interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu prawa krajowego, które statuuje w § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. Nr 236, poz. 1991 ze zmianami) - obowiązującego do dnia 28 lutego 2013r. oraz w § 16 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. 2013 Nr 167) - obowiązującego od dnia 1 marca 2013r., co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach określonych w § 9 ust. 1-3 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 oraz w § 16 ust. 1-3 rozporządzenia z dnia 29 stycznia 2013r albo na korzystniejszych warunkach i wysokości, określonych w umowie pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy i przypadku, gdy pracodawca (przewoźnik) zapewnił pracownikowi (kierowcy bezpłatne miejsce do spania w kabinie samochodu,

2. czy w art. 8 (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 1 marca 2006r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzeń Rady (EWG) nr 3821/85 (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 należy interpretować w ten sposób iż jeżeli kierowca dokona takiego wyboru, okresy odpoczynku poza baz określone w art. 4 lit f-i tego rozporządzenia, może wykorzystywać w pojeździe, o ile ma o no odpowiednie miejsce do spania i znajduje się na postoju,

VI. dopuszczenie dowodu z uzasadnienia wyroku w sprawie XI P 712/13 załączonego do niniejszej apelacji na okoliczność nie rozpoznania przez Sąd I instancji istoty sprawy

ewentualnie zaś o:

VII. uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

W odpowiedzi na powyższe pełnomocnik powoda wniósł o oddalenie apelacji pozwanego, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji wydał trafne orzeczenie, znajdujące oparcie zarówno w zebranych w sprawie materiale dowodowym, jak i obowiązujących przepisach prawa.

Zgodnie z art. 233 § 1 kpc Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów, według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

Z kolei w myśl art. 328 § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Oznacza to, że wszystkie ustalone w toku postępowania fakty powinny być brane pod uwagę przy ocenie dowodów, a tok rozumowania sądu powinien znaleźć odzwierciedlenie w pisemnych motywach wyroku.

W ocenie Sądu Okręgowego skuteczny zarzut przekroczenia granic swobody w ocenie dowodów może mieć zatem miejsce tylko w okolicznościach szczególnych. Dzieje się tak w razie pogwałcenia reguł logicznego rozumowania bądź sprzeniewierzenia się zasadom doświadczenia życiowego (por. wyrok SN z 6.11.2003 r. II CK 177/02 niepubl.).

Podkreślenia wymaga także fakt, że dla skuteczności zarzutu naruszenia swobodnej oceny dowodów nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Koniecznym jest bowiem wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie Sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny dowodów naruszył Sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając. Ponadto, jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to dokonana ocena nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego można było wysnuć wnioski odmienne (post SN z 23.01.2001 r. IV CKN 970/00, niepubl. wyrok SN z 27.09.2002 r. II CKN 817/00).

Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 § 1 k.p.c. wymaga zatem wykazania, iż sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Natomiast zarzut dowolnego i fragmentarycznego rozważenia materiału dowodowego wymaga dla swej skuteczności konkretyzacji, i to nie tylko przez wskazanie przepisów procesowych, z naruszeniem których apelujący łączy taki skutek, lecz również przez określenie, jakich dowodów lub jakiej części materiału zarzut dotyczy, a ponadto podania przesłanek dyskwalifikacji postępowania sądu pierwszej instancji w zakresie oceny poszczególnych dowodów, na tle znaczenia całokształtu materiału dowodowego oraz w zakresie przyjętej podstawy orzeczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego wniesiona apelacja tych wymogów nie spełnia. Zarzuty skarżącego sprowadzają się w zasadzie jedynie do polemiki ze stanowiskiem Sądu i interpretacją dowodów dokonaną przez ten Sąd i jako takie nie mogą się ostać. Apelujący przeciwstawia bowiem ocenie dokonanej przez Sąd pierwszej instancji swoją analizę zgromadzonego materiału dowodowego i własny pogląd na sprawę, z pominięciem okoliczności dla niego niewygodnych lub nie odpowiadających jego wersji zdarzeń. Tymczasem zadaniem Sądu Rejonowego – właściwie przez Sąd wykonanym – było przeprowadzenie całościowej oceny zebranego w sprawie materiału, ponieważ tylko taka mogła dać pełny obraz spornych okoliczności i pozwalała na prawidłowe zastosowanie prawa materialnego.

Zgodnie z art. 21 a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 r., poz. 1155) obowiązującym od dnia 3 kwietnia 2010 r. kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalane na zasadach określonych w przepisach art. 77⁵ § 3-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy.

Stosownie zaś do treści art. 2 pkt. 8 powołanej ustawy użyte w ustawie określenia oznaczają - podróż służbowa - każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy:

- a) przewozu drogowego poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, lub
- b) wyjazdu poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, w celu wykonania przewozu drogowego.

Zgodnie z § 9 ust. 1. rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz.191 ze zm.) za nocleg przysługuje pracownikowi zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku do rozporządzenia. W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu, o którym mowa w ust. 1. Ryczałt ten nie przysługuje za czas przejazdu (ust. 2 powołanego przepisu). W myśl § 9 ust. 4 rozporządzenia przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewnia pracownikowi bezpłatny nocleg.

W myśl art. 77⁵ § 1 k.p. pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową.

Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Rozporządzenie powinno w szczególności określać wysokość diet, z uwzględnieniem czasu trwania podróży, a w przypadku podróży poza granicami kraju - walutę, w jakiej będzie ustalana dieta i limit na nocleg w poszczególnych państwach, a także warunki zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków (§ 2).

Warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w § 2 określa się w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania (§ 3). Postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w § 2 (§ 4). W przypadku gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2 (§ 5).

Mając na uwadze powyższe, jak i zarzuty apelacji, wskazać należy, że pozwany niewątpliwie nie jest podmiotem publicznym i może regulować należności pracowników związane z podróżą służbową w odmienny sposób niż w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, z wyjątkiem diety, która nie mogła być niższa niż dieta w podróży służbowej na obszarze kraju określona dla sfery budżetowej (art. 77⁵ § 3 i 4 kp).

Bezsprzecznie jednak, pracodawca regulując w akcie wewnątrzzakładowym należności związane z podróżą służbową, zobligowany jest przyznać pracownikowi całokształt świadczeń z nią związanych. Przy czym nazwa tak określonego świadczenia nie ma decydującego znaczenia (wyrok SN z dnia 15 września 2015 II PK 248/14 niepubl). Jednakże pracodawca, bez względu jak nazwie świadczenia, musi zadbać o to, by pracownik otrzymał wszystkie świadczenia należne w związku z odbywaną podróżą służbową.

W uzasadnieniu wyroku SN z 4.09. 2014 r. (I PK 7/14 Lex nr 1515145) zostało nawet wskazane, że przepisy wykonawcze ustalają minimalne standardy wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych (diety zwrotu kosztów przejazdu noclegu innych wydatków), które w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo umowie o pracę mogą być uregulowane wyłącznie korzystniej dla pracownika. Wobec tego w razie braku takich regulacji lub uregulowania mniej korzystnego dla pracownika, zastosowanie znajdują przepisy wykonawcze.

Tym samym Sąd Okręgowy nie przychylił się do stanowiska skarżącego, iż w stosunku do prywatnych przedsiębiorców pracodawców, innych niż sfera budżetowa, kodeks pracy w treści art. 77⁵ § 3, 4 i 5, kategorycznie nie pozwala na stosowanie przepisów wspomnianego rozporządzenia. Odwołanie się do art. 77⁵ § 5 kp jest uprawnione wówczas gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w art. 77⁵ § 3 kp czyli kwot należności dotyczących podróży służbowych. Należy zauważyć, iż w uzasadnieniu do uchwały z dnia 12 czerwca 2014 r. (II PZP 1/14, Biuletyn SN 2014 nr 6, poz. 19) Sąd Najwyższy poszedł jeszcze dalej i uznał, iż odesłanie w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców do art. 77⁵ § 3 -5 kp oznacza pośrednio odesłanie do art. 77⁵ § 2 kp, a w konsekwencji uznanie, że kierowcy – pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu według zasad

ustalonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 kp chyba, że korzystniejsze dla niego zasady zostały ustalone w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę.

Na gruncie rozpoznawanego przypadku pracodawca skorzystał z uprawnienia do uregulowania kwestii należnych świadczeń związanych z podróżą służbową.

Zgodnie z § 25 Regulaminu Pracy z dnia 1 kwietnia 2010r. za czas podróży służbowej przysługują świadczenia określone przepisami wydanymi przez Ministra Gospodarki i Pracy dla sfery budżetowej – diety, **ryczałt za nocleg. Nie przysługuje ryczałt za nocleg kierowcy, przy nie korzystaniu z hotelu, jeżeli samochód wyposażony jest w miejsce do spania.**

Z kolei Regulamin Wynagradzania (...) Polska z dnia 20 lipca 2006r. w § 15 stanowił, iż pracownikom przysługują diety z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju jest uregulowana w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowych poza granicami Polski dla kierowców wynosi 40 EUR za pełną dobę.

W wyniku kolejno zawieranych ze związkami zawodowymi porozumień oraz wobec zmiany treści tego aktu wewnątrzzakładowego, ostatecznie Regulamin Wynagradzania, przewidywał, że pozwany będzie wypłacał kierowcom diety rozumiane jako:

- od 1 kwietnia 2010 r. 38 EUR (13 EUR tytułem rekompensaty zwiększonych kosztów wyżywienia oraz 25 EUR jako rekompensatę zwiększonych innych kosztów socjalnych),
- od 1 stycznia 2011 r. 41 EUR (14 EUR tytułem rekompensaty zwiększonych kosztów wyżywienia oraz 27 EUR jako rekompensatę zwiększonych innych kosztów socjalnych),
- od 1 marca 2012 r. (14 EUR tytułem rekompensaty zwiększonych kosztów wyżywienia oraz 28 EUR jako rekompensatę zwiększonych innych kosztów socjalnych).

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż bezsprzecznie, z uwagi na treść § 25 zd. 1 Regulaminu pracy, prawo do spornego świadczenia – ryczałtu za nocleg - zostało powodowi w akcie wewnątrzzakładowym przyznane. Regulamin w tej części stanowi wyraźnie, iż kierowcy przysługują świadczenia określone przepisami wydanymi przez Ministra Gospodarki i Pracy dla sfery budżetowej - diety i ryczałt za nocleg. A zatem sam pracodawca, już w tej regulacji, dokonał rozróżnienia należnych pracownikom świadczeń z tytułu podróży służbowych na diety i ryczałt za nocleg. Jednocześnie w Regulaminie Pracy poczyniono zastrzeżenie stanowiące, iż nie przysługuje ryczałt za nocleg kierowcy, przy nie korzystaniu z hotelu, jeżeli samochód wyposażony jest w miejsce do spania. Tym samym to świadczenie odebrano tylko pewnej grupie kierowców, która w czasie podróży służbowych nocowała w kabinie samochodu ciężarowego.

Zgodnie z przytaczaną już (także przez Sąd Rejonowy) uchwałą Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów z 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 Biuletyn SN 2014 nr 6, poz. zapewnienie pracownikowi-kierowcy samochodu ciężarowego odpoczynku nocnego w kabinie samochodu ciężarowego, podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym, nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz.191 ze zm.) co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1-3 tego rozporządzenia albo na korzystniejszych warunkach i wysokości, określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy. Powyższy pogląd został wyrażony też w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2014 r. (I PZP 3/14 OSNP 2015/4/47, LEX nr 1511152, www.sn.pl, Biul.SN 2014/10/21, M.P.Pr.

2015/2/58, KSAG 2014/4/68-69, M.P.Pr. 2015/3/138-144). Zaakcentowano w niej, że obowiązkiem pracodawców zatrudniających kierowców w transporcie międzynarodowym, jest zapewnienie kierowcy bezpłatnego noclegu umożliwiającego odpowiednią regenerację sił, przy czym warunkiem tego nie spełnienia miejsce do spania w kabinie pojazdu (nawet, gdy ma ono wysoki „godziwy” standard), i choć przepisy o czasie pracy kierowców dopuszczają realizację dobowego (ewentualnie także tygodniowego) odpoczynku kierowcy, w odpowiednio do tego przystosowanej kabinie pojazdu, nie wynika z nich jednak w żaden sposób, że w takich sytuacjach pracownikowi nie należy się rekompensata za nocleg w warunkach odbiegających od warunków hotelowych. Przepisy o czasie pracy kierowców w ogóle tej kwestii nie regulują, nie mogą więc stanowić zanegowania prawa pracowników – kierowców do ryczałtu za noclegi, jeżeli nocują w kabinie pojazdu, a nie w warunkach hotelowych.

W konsekwencji nie można zgodzić się ze skarżącym, że skoroienne okresy odpoczynku – nocleg i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku – nocleg, mogą być wykorzystywane w pojeździe, dochodzony ryczałt nie jest należny, a dokonane w regulaminie pracy zastrzeżenie pozbawiające kierowców nocujących w kabinach samochodów prawa do tego świadczenia, jest uprawnione.

Oceny tej nie zmienia apelacyjny zarzut naruszenia art. 8 pkt 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 poprzez błędną jego interpretację i uznanie, iżienne okresy odpoczynku - nocleg i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku - nocleg nie mogą być wykorzystywane w pojeździe.

Odnosząc się do powyższego wskazać należy, iż faktycznie przepisy te dopuszczają możliwość odpoczynku dobowego kierowcy w kabinie pojazdu, jeżeli jest on wyposażony w miejsce do spania i znajduje się na postoju. Sąd Najwyższy przypomniał, że taką regulację zawiera Umowa europejska dotycząca pracy załóg pojazdów wykonujących międzynarodowe przewozy drogowo (AETR), sporządzona w G. 1 lipca 1970 r. (Dz.U. z 1999 r. Nr 94, poz. 1087 ze zm., powoływana jako "umowa (...)", którą Polska ratyfikowała 15 maja 1992 r. Umowa (...) jako ratyfikowana umowa międzynarodowa stanowi część krajowego porządku prawnego, jest bezpośrednio stosowana i ma pierwszeństwo przed ustawą (art. 91 ust. 1 i 2 w związku z art. 241 ust. 1 Konstytucji RP; por. wyrok Sądu Najwyższego z 21 czerwca 2005 r., II PK 320/04, OSNP 2006 nr 3-4, poz. 50). Zgodnie z art. 8 ust. 1 umowy (...), w każdym dwudziestoczerogodzinym okresie, kierowca korzysta z dziennego okresu odpoczynku wynoszącego co najmniej jedenaste kolejnych godzin, który to okres może być skrócony pod pewnymi warunkami. Ten dzienny okres odpoczynku może być wykorzystany w pojeździe, jeżeli jest on wyposażony w miejsce do spania i znajduje się na postoju (art. 8 ust. 7 umowy (...)). Umowa (...) nie reguluje jednak w żadnym zakresie wynagrodzenia za pracę kierowców będących pracownikami ani innych świadczeń przysługujących im w związku z pracą.

W prawie unijnym obowiązuje zaś rozporządzenie (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.U.UE.L. 2006 Nr 102, s. 1). Zgodnie z art. 1 rozporządzenia nr 561/2006, ustanawia ono przepisy dotyczące czasu prowadzenia pojazdu, przerw i okresów odpoczynku kierowców wykonujących przewóz drogowy rzeczy i osób, w celu ujednoczenia warunków konkurencji pomiędzy poszczególnymi rodzajami transportu lądowego, zwłaszcza w odniesieniu do sektora transportu drogowego oraz w celu poprawy warunków pracy i bezpieczeństwa drogowego. Ma na celu także przyczynienie się do polepszenia metod monitorowania i egzekwowania przepisów przez państwa członkowskie oraz poprawy warunków pracy w transporcie drogowym. W art. 4 rozporządzenia nr 561/2006 przyjęto definicje podstawowych pojęć, między innymi dziennego (regularnego i skróconego) okresu odpoczynku (lit. g) oraz tygodniowego (regularnego i skróconego) okresu odpoczynku (lit. h). Według art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr 561/2006, jeżeli kierowca dokona takiego wyboru,ienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i pojazd znajduje się na postoju. Przedmiotem regulacji rozporządzenia nr 561/2006 w żadnym zakresie nie jest jednak wynagrodzenie za pracę kierowców będących pracownikami ani inne świadczenia przysługujące im w związku z pracą. Nie wynika to z treści przepisów rozporządzenia i ich

funkcji. Podstawą prawną wydania tego rozporządzenia jest art. 91 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, upoważniający do wydawania aktów dotyczących wspólnej polityki transportowej (art. 90 Traktatu), w szczególności ustanawiających środki pozwalające polepszyć bezpieczeństwo transportu. Przede wszystkim zaś - zgodnie z art. 153 ust. 5 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej - wyłączona jest możliwość regulowania w drodze aktów unijnego prawa pochodnego, wynagrodzeń za pracę rozumianych jako wszelkiego rodzaju należności przysługujących pracownikowi od pracodawcy z tytułu zatrudnienia.

Powyższe oznacza, że art. 8 ust. 7 umowy (...) oraz art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr 561/2006 dotyczą możliwości wykorzystania przez kierowcę dziennego (także tygodniowego skróconego, ale już nie tygodniowego regularnego) odpoczynku w pojeździe (w kabinie samochodu), jeżeli dokona on takiego wyboru, pod warunkiem, że pojazd posiada odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i znajduje się na postoju. Przepisy te nie dotyczą natomiast uprawnień, w zakresie przysługiwania kierowcy od pracodawcy należności na pokrycie kosztów wyjazdów poza bazę w celu wykonywania pracy (podróży służbowych), nie mogą więc służyć ocenie przesłanek takich uprawnień, w szczególności przesłanek przysługiwania ryczałtu za nocleg. (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 i uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2014 r. I PZP 3/14).

W ocenie Sądu Okręgowego z tych też względów podnoszone w tym zakresie zarzuty apelacji, nie mogły przynieść spodziewanych przez skarżącego skutków procesowych. Ponadto konsekwencją stwierdzenia, iż powyższe przepisy nie dotyczą żadnych uprawnień finansowych pracowników, związanych z faktem transportu drogowego także w ramach podróży służbowych, musi być uznanie, że wnioskowane przez apelującego wystąpienie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prawnym dotyczącym właśnie tego typu należności, na podstawie powołanych przepisów było bezprzedmiotowe.

Konkludując tę część rozważań Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że wobec przyjęcia stanowiska, iż zapewnienie kierowcy miejsca do spania w kabinie samochodu nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu (w rozumieniu §9 ust. 4 powoływanego rozporządzenia), przepisy Regulaminu Pracy obowiązującego u strony pozwanej, które przyznają prawo do ryczałtu za noclegi, a jednocześnie pozbawiają tego prawa tylko i wyłącznie kierowców nocujących w samochodach ciężarowych, pozbawione były mocy prawnej. Kierowca bowiem może nocować w samochodzie, stosownie do powołanych przepisów, jednakże powyższe nie może skutkować brakiem jego prawa do ryczałtu za nocleg, z tego powodu.

Tym samym w świetle ważnych postanowień Regulaminu Pracy - § 25 zd. 1 prawo do ryczałtu za nocleg kierowcom zatrudnionym u strony pozwanej przysługiwało, a do rozstrzygnięcia pozostała kwestia określenia jego wysokości. Sporne jest bowiem również to, czy wysokość należnego ryczałtu winna zostać określona na zasadach wynikających z powołanego Rozporządzenia, czy też w oparciu o akty wewnętrzzakładowe.

W tym miejscu należy przypomnieć, o czym wspominał również Sąd I instancji, iż stanowisko pozwanego ewoluowało w toku procesu. Pozwany już w odpowiedzi na pozew wskazał dwa argumenty przemawiające, w jego ocenie, za brakiem zasadności roszczenia powoda. W pierwszej kolejności pozwany przywoływał fakt posiadania przez samochody, którymi jeździł powód, właściwego miejsca do spania, która to sytuacja uzasadniała według strony uznanie, że pracodawca zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg w przystosowanej kabinie samochodu. Z drugiej strony pozwany podnosił, że wypłata ryczałtu następowała w ramach korzystnie określonej diety. Obydwa argumenty, niewątpliwie nastawione na wykazanie braku zasadności roszczenia powoda, wzajemnie się jednak wykluczają. Bo skoro pracodawca stanął na stanowisku, że zapewniając kierowcy bezpłatny nocleg, nie miał obowiązku wypłaty ryczałtu za nocleg i dlatego go nie wypłacał, to jednocześnie nie może argumentować, że nawet gdyby uznać, że miał obowiązek jego wypłaty, to ryczałt ten był jednak wypłacany w ramach diety. Kwestia zapewnienia bezpłatnego noclegu poprzez zapewnienie możliwości spania w kabinie kierowcy została omówiona powyżej. Reasumując z przedstawionych rozważań wynika, że pozwany regulując kwestię należności za noclegi, przyznał swoim pracownikom prawo do takiego świadczenia. Jednocześnie, w sposób nieuprawniony, pozbawił tego prawa kierowców, którzy jeździli samochodami posiadającymi przystosowane do spania kabiny uznając, iż w ten sposób został im zapewniony bezpłatny nocleg.

W Regulaminie Wynagradzania obowiązującym u pozwanego, równoległe do Regulaminu Pracy, określono prawo pracowników do diety, a z upływem czasu po konsultacjach ze związkami zawodowymi, w kolejno wprowadzonych Regulaminach Wynagradzania ustalono, iż dieta obejmuje w pierwszej części rekompensatę zwiększonych kosztów wyżywienia i w drugiej części rekompensatę zwiększonych innych kosztów socjalnych.

Nieuprawnionym jest przyjęcie sugestii pozwanego, iż ostatecznie przyznana kierowcom dieta zawierała sporny i dochodzony w niniejszym postępowaniu ryczałt i że strony stosunku pracy na drodze zgodnego porozumienia wyraziły zgodę na takie ukształtowanie świadczeń, związanych z odbywaniem podróży służbowych.

W tym zakresie, co podkreślono powyżej, pozwany pracodawca wykazał się daleko idącą niekonsekwencją: z jednej strony twierdził, iż ryczałt za nocleg pracownikom się nie należał z uwagi na zapewnienie kierowcom miejsca do spania (co znalazło wprost odzwierciedlenie w zapisach regulaminu pracy), z drugiej zaś strony podnosił, iż ustalona na rzecz pracowników „dieta” wyczerpywała wszystkie należne im świadczenia z tytułu podróży służbowej, bowiem w całym spornym okresie mimo pierwotnego braku rozdzielenia tych świadczeń, obejmowała ona zarówno dietę jako pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia oraz dodatkowo innych kosztów socjalnych w tym noclegu.

W ocenie Sądu II instancji przede wszystkim jednak, na przyjęcie wskazanego stanowiska nie pozwala powoływany już zapis § 25 Regulaminu Pracy, który określa, jakie świadczenia przysługują za czas podróży służbowej tj. diety i ryczałt za nocleg i wprost różnicuje te dwa świadczenia.

Regulamin wynagradzania – na co słusznie zwrócił uwagę Sąd Rejonowy - nie posługuje się pojęciem noclegu, kosztami noclegu, ryczałtem za nocleg, nie określa, jaka część diety stanowi konkretnie ryczałt za nocleg, a jaka część to inne koszty socjalne. Ani w umowie o pracę ani w innym dokumencie, choćby w formie oświadczenia pracodawcy, nie określono, że diety obejmują również ekwiwalent wydatków na noclegi.

Trzeba podkreślić, że przepis wewnętrzny Regulaminu Pracy wprost pozbawiał kierowców sypiających w ciężarówkach tego prawa. Na brak wypłaty tego rodzaju świadczeń zeznawali też powołani w sprawie świadkowie i powód. Trudno więc zgodzić się z pozwanym, iż roszczenia pracowników w tym zakresie były zaspakajane w ramach diety.

Warto zauważyć, iż definicja diety wynika z treści rozporządzeń, które wymieniają osobno diety oraz zwrot kosztów przejazdów, dojazdów i noclegów, nie ma więc podstaw prawnych, aby w aktach niższego rzędu ten podział nie został zachowany (por. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 15 marca 2012 r, III APa 8/11, LEX nr 1238707). Jednocześnie Sąd Okręgowy nie kwestionuje faktu, iż pracodawca ustalając należności z tytułu podróży służbowej może ustanowić nijako jedno zbiorcze świadczenie określone przykładowo nazwą „dieta”, upraszczając tym samym system płatności. Niemniej jednak kierowcy, jako strona zawartej umowy, winni mieć pełną świadomość i jasność, jakie świadczenia otrzymują i wyrazić zgodę na taki system wynagradzania. Nadto ustanowienie świadczenia zbiorczego nie może prowadzić do uregulowania tylko części świadczeń należnych pracownikowi w związku z odbywanymi podróżami służbowymi. (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 15 września 2015 r. II PK 248/14 niepublikowane)

Chybionym jest twierdzenie apelacji wskazujące na to, iż w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, już zawierając umowę o pracę strony porozumiały się co do tego, iż „dieta” będzie - w ramach części na pokrycie kosztów socjalnych - zawierać też ryczałt za nocleg. Rację ma skarżący, że okoliczność tę podnosiła świadek A. G. (2) (załączony do akt sprawy protokół z jej przesłuchania sygn. akt IV P 1068/12), niemniej jednak twierdzenia ww. prezentują stanowisko pozwanego w tej kwestii, wywiedzione w postępowaniu, a nie wskazują na stan świadomości związków zawodowych czy powoda, co do rozumienia elementów wchodzących w skład tego świadczenia. Tym samym nie wskazują na zgodną wolę stron w tym zakresie.

Zaznaczyć należy, iż zawarta z powodem umowa o pracę w ogóle nie odnosi się do tej kwestii. Nie sposób zatem przyjąć, że strony zgodnie uzgodniły, iż wszystkie świadczenia należne tytułem odbywania podróży służbowych, będą kompensowane w ramach diety i to, że dieta na pokrycie innych kosztów socjalnych, w istocie zawierać będzie też ryczałt za nocleg.

Brak też podstaw do uznania, iż wskazana okoliczność została uzgodniona, bowiem podpisując umowę o pracę powód zaakceptował negocjowany przez Związki Zawodowe (...), w świetle zaś wskazanych negocjacji i podpisanych porozumień, przedstawiciele związków zawodowych wiedzieli, co składa się na pojęcie diety i ich wolą było zawarcie w diecie także ryczałtu za nocleg.

W ocenie Sądu II instancji twierdzenia apelacji w tym przedmiocie nie znajdują pokrycia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

Podkreślenia wymaga, iż w aktach sprawy /k. 307/ znajduje się pismo związków zawodowych wskazujące jasno, że zamiarem związku zawodowego (...) Polska, zawierającego porozumienie, nie było aby dieta stanowiąca dodatek z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników w związku z podróżą służbową poza granicami kraju, była przeznaczona również na pokrycie kosztów noclegu. Wskazanego dowodu skarżący, choć nie był ograniczony w zakresie możliwości przedstawiania wniosków istotnych dla rozstrzygnięcia, w żaden sposób nie podważył. Skarżący nie składał żadnych wniosków dowodowych w tym zakresie. Wobec tego twierdzenia co do istnienia zgodnej woli stron w tym przedmiocie, nie mogą zostać zaakceptowane. Bezwzględnie podnieść należy, iż twierdzenie dotyczące istotnej dla sprawy okoliczności (art. 227) powinno być udowodnione przez stronę, która zgłasza to twierdzenie - art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. (zob. wyrok SN z dnia 22 listopada 2001 r., I PKN 660/00, Wok. 2002, nr 7-8, poz. 44; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 28 kwietnia 1998 r., I ACa 308/98, PiM 2002, nr 12, poz. 147). Strona, która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swoich twierdzeń, ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, o ile ciężar dowodu, co do tych okoliczności na niej spoczywał, a Sąd musi wyciągnąć ujemne konsekwencje z braku udowodnienia faktów przytoczonych na uzasadnienie żądań lub zarzutów. (wyrok s.apel. 28-02-2013 I ACa 613/12 w Białymstoku LEX nr 1294695). Na gruncie rozpoznawanej sprawy, twierdzeń pozwanego w tej materii żaden dowód nie potwierdza. Zeznania świadka, który wskazuje na takie rozumienie określenia zawartego w Regulaminie „dieta na zwiększone inne koszty socjalne”, nie mogą być dowodem na istnienie w tym zakresie zgodnej woli stron, jak chce tego apelujący, gdyż wskazują jedynie na zajmowanie takiego stanowiska przez pracodawcę, czego z kolei nie potwierdzają ani związki zawodowe, będące stroną porozumień, ani powód. Poza tym takiego rozumienia wymienionego określenia, nie da się również wywieść z zapisów regulaminu Wynagradzania, w kontekście zapisów z Regulaminu Pracy. Zasadnym było więc przyjęcie przez Sąd Rejonowy, iż żadnych doniosłych ustaleń strony w tej części nie poczyniły.

Na marginesie należy zauważyć, iż wbrew twierdzeniom strony pozwanej, nie można uznać, iż na gruncie rozpoznawanej sprawy, tak ustalona dieta stanowiła uregulowanie bardziej korzystne niż powszechnie obowiązujące przepisy. W żadnym razie łączna kwota ustalona tytułem rekompensaty na zwiększone koszty wyżywienia oraz tytułem rekompensaty zwiększonych innych kosztów socjalnych, nie stanowiła korzystniejszych zasad wynagradzania niż przepisy wykonawcze. Istotnie można przyjąć, iż przy założeniu minimalnej stawki diety – 23 zł (ok. 6 euro) w przypadku krajów, w których ryczałt jest niższy (kwoty ryczałtu w krajach, w których podróże odbywał powód wahała się w przedziale od 20 do 40 euro), przyznana stawka mieściła się w granicach zakreślonych Rozporządzeniem. Jednak do przyjęcia, iż przynajmniej w tych przypadkach, kwota ta była porównywalna z wysokością kwot należnych powodowi z tytułu diety i ryczałtu za noclegi, brak było uzasadnionych podstaw. Zauważyć należy, iż zgodnie z art. 241¹³ § 1 kp w zw. z art. 77² kp korzystniejsze postanowienia układu (regulaminu wynagradzania), z dniem jego wejścia w życie, zastępują z mocy prawa wynikające z dotychczasowych przepisów prawa pracy warunki umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. Regulamin wynagradzania jest bowiem aktem normatywnym (autonomicznego prawa pracy), w hierarchii źródeł normatywnych znajduje się na równi z innymi regulaminami oraz ze statutem, a poniżej układów zbiorowych pracy (art. 9 § 2 k.p.). Oznacza to, że w przypadku objęcia pracowników regulacją różnych aktów prawnych, powszechnego i autonomicznego prawa pracy, normy zawarte w regulaminie wynagradzania nie mogą być dla nich mniej korzystne od zawartych w ustawach, rozporządzeniach, układach zbiorowych pracy oraz porozumieniach zbiorowych opartych na ustawie. W regulaminie wynagradzania pracodawca może jednak przyznać pracownikowi świadczenia, których prawo powszechne w ogóle nie przyznaje bądź są one na poziomie wyższym niż zagwarantowane.

Bezspornie pozwany pracodawca ustanowił na rzecz pracowników dietę w części rekompensującej zwiększone koszty wyżywienia na poziomie 13 -14 euro. Funkcja tej diety pokrywała się z dietą ustaloną w przepisach ogólnie obowiązujących, stąd też przyjąć należało, iż pracodawca ustanowił ją na poziomie korzystniejszym niż minimalny (ponad kwotę 23 zł) i ta stawka - z uwagi na obowiązywanie Regulaminu - była obowiązującą. Tym samym pozostała część diety 25-28 euro - na pokrycie innych kosztów socjalnych, zawierająca rzekomo zarówno ryczałty za noclegi, jak i pokrycie innych wydatków - nie była korzystniejsza dla pracownika. Jednocześnie brak było podstaw, jak czyni to pozwany w apelacji, zaliczenia części diety na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia ponad kwotę 23 zł (6 zł), na poczet jej drugiej części, w tym dochodzonych ryczałtów. Tego typu zabieg, z uwagi na wyraźną treść Regulaminu w tym przedmiocie i jasny podział kwot dwóch części diet użytkowanych na różne cele, nie był bowiem dopuszczalny. Jak słusznie przyjął zatem Sąd I instancji uregulowania wewnętrzne pozwanego, dotyczące wszystkich należnych kierowcom świadczeń z tytułu odbywania podróży służbowych, nie zawierały w zakresie ryczałtów za nocleg rozwiązań korzystniejszych dla pracownika, niż te wynikające z przepisów powszechnie obowiązujących.

Reasumując powyższe należy dojść do przekonania, że pozwany w obowiązujących u niego Regulaminach, przyznał pracownikom prawo do ryczałtu za noclegi, a jednocześnie nie przewidział takiego świadczenia w ramach kwot wypłacanych z tytułu szeroko rozumianej diety za podróże służbowe. Skoro tak to, w oparciu o treść art. 77⁵ § 5 kp, należało uznać, że w tym zakresie pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w art. 77⁵ § 2 kp.

Sąd Okręgowy w całości podziela rozważania Sądu Rejonowego, że w przypadku roszczenia o ryczałt za noclegi, bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostaje okoliczność, czy i w jakiej wysokości pracownik poniósł koszty noclegu.

Ryczałt przysługuje bowiem nawet wtedy, gdy kosztów tych faktycznie pracownik nie poniósł. Istota ryczałtu jako świadczenia kompensacyjnego (w tym wypadku przeznaczonego na pokrycie kosztów noclegu) polega bowiem na tym, iż świadczenie to wypłacane jest w takiej formie z założenia jest oderwane od rzeczywistego poniesienia kosztów i nie pokrywa w całości wszystkich wydatków z określonego tytułu (bo nie są udokumentowane); w zależności od okoliczności konkretnego przypadku kwota ryczałtu – która jako uśredniona i ujednolicona ustalona jest przez pracodawcę – pokryje więc pracownikowi koszty noclegowe w wymiarze mniejszym albo większym niż faktycznie przez niego podniesione (por wyrok SN z dnia 20.10.1998 r. I PKN 392/98 OSNAPiUS 1999 nr 23 poz 745). Tym samym ryczałt nie przysługuje tylko wtedy, gdy pracodawca zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg – w warunkach hotelu (motelu), a nie w dostosowanej do spania kabinie pojazdu. Zatem nawet, gdy kierowca nie pokrywa faktycznie kosztów noclegu, ponieważ korzysta w tym celu z kabiny pojazdu i w związku z tym nie przedstawia rachunku za hotel, należy mu się ryczałt w wysokości 25 % limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 kp, z czym w sprzeczności nie pozostaje możliwość „zaoszczędzenia” przez pracownika wydatków i zwiększenia w ten sposób dochodu uzyskiwanego z tytułu zatrudnienia. /tak SN w uzasadnieniu do uchwały z dnia 7 października 2014 r/.

W ocenie Sądu II instancji nieuzasadnionym jest też twierdzenie apelacji wskazujące na naruszenie art. 94 pkt 9a kp w zw. z art. 281 pkt 6 kp w zw. z art. 6 kc i 300 kp i błędne uznanie, iż pracodawca naruszył ciężące na nim obowiązki w zakresie prowadzenia dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy w sytuacji, gdy pracodawca przedłożył do akt sprawy kompletne i pełne akta osobowe kierowcy, wydruki z prowadzonej elektronicznie ewidencji czasu pracy kierowcy oraz karty realizacji przez kierowcę zadań transportowych, i w konsekwencji przyjęcie, iż to na pozwanym, a nie powodzie ciąży ciężar dowodu wykazania miejsc spędzenia noclegów przez pracownika.

Odnosząc się do powyższego wskazać należy, iż powołując się na fakt złożenia wskazanej dokumentacji – jako kompletnej – pracodawca zdaje się nie zauważać, że to na nim, a nie na pracniku spoczywa obowiązek prawidłowego rozliczenia delegacji i wypłaty świadczeń z nią związanych. Pracodawca chcąc dokonać tego zabiegu poprawnie winien więc dysponować wszelką dokumentacją pozwalającą na skontrolowanie, choćby odpowiednim służbom i sądowni, dokonanych przez niego czynności w tym zakresie. Brak należytej dbałości w tej materii winien więc obciążać pracodawcę, jako podmiot profesjonalny. Ponadto dostrzec należy, iż w sytuacji gdy dopuszczalne jest rozliczenie kosztów podróży ryczałtem (a to zakładał Regulamin Pracy pozwanego) pracownik nie ma obowiązku

dokumentowania faktycznego poniesienia wydatków (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2007 r. I PK 232/06 Pr.Pracy 2007/6/29). Wobec tego okoliczność braku przedstawienia przez niego dokumentów potwierdzających miejsce faktycznego noclegu, nie może stanowić przedmiotu stawianych mu zarzutów.

Dodatkowo, nawet jeśli przyjąć, iż pracodawca nie miał obowiązku prowadzenia i przechowywania wskazanej dokumentacji (w odróżnieniu od konieczności prowadzenia ewidencji czasu pracy czy akt osobowych, nie przewiduje tego wprost żaden przepis prawa), to i tak wobec brzmienia art. 322 kpc, brak było podstaw do oddalenia zgłaszanych przez powoda w niniejszym procesie roszczeń.

W myśl wskazanego przepisu, jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

Sąd Najwyższy przyjął, że w sytuacji, gdy szkoda jest bezsporna, a tylko nie została w procesie wykazana jej wysokość sąd, mając do dyspozycji materiał dowodowy zgromadzony na chwilę zamknięcia rozprawy, ustala jej ostateczną wysokość. Temu celowi służy art. 322 kpc, który zezwala sądowi na zasądzenie odszkodowania w wysokości ustalonej przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy. Sąd nie może zaś, mając wątpliwości, jaka ma być ostateczna wysokość odszkodowania, oddalić w całości powództwa, jeżeli poza sporem jest, że strona skarżąca szkodę poniosła (wyr. SN z 2.3.2012 r., II CSK 362/11, Legalis).

Na gruncie rozpoznawanej sprawy bezspornym jest, iż powód zagraniczne podróże służbowe odbywał. Część świadczeń z nimi związanych pracodawca niewątpliwie wypłacał, dlatego negowanie wskazanego faktu pozbawione jest jakichkolwiek uzasadnionych podstaw. Bezsprzecznie też powód nocował w przystosowanej do tego kabinie samochodu, co jest również bezsporne. Poza ogólnym wskazaniem na terytorium, którego państwa docelowo miało to miejsce, powód nie był w stanie dokładnie udowodnić, w jakich konkretnie dniach i w jakim konkretnie miejscu odbywał się nocleg. Jednakże w toku procesu powód udowodnił fakty odbywania podróży służbowych do konkretnych miejsc, trwających konkretną ilość czasu, z zaznaczeniem godziny wyjazdu i powrotu do bazy i obejmujących konkretną ilość noclegów w tym czasie. Jedyne czego nie był w stanie udowodnić to, w którym z państw (przy konkretnej podróży służbowej) korzystał on z przerwy na nocleg.

Z tych też względów wyliczenie należnych mu kwot w oparciu „uśrednioną” wartość ryczałtu, bazujące na określonym czasie trwania poszczególnych delegacji i wskazaniu kraju docelowego podróży, było ze wszechmiar prawidłowe.

Jednocześnie brak podstaw do uznania, że przy wskazaniu przez pracownika, iż odbywał podróże i noclegi na terenie Francji (ryczałt 30 EURO) i Niemiec (25,75 EURO) naliczenie od pracodawcy ryczałtu nastąpiło nieprawidłowo wedle najwyższej stawki obowiązującej we Francji. Jak wynika bowiem z akt sprawy – opinii biegłego – przyjęta kwota ryczałtów była uśredniona, to jest obejmowała kwotę stawki ryczałtów obowiązujących we wszystkich krajach, w jakich powód odbywał podróże, a następnie została podzielona przez liczbę tych krajów, co dało kwotę 30 euro. W tym zatem zakresie zaskarżony wyrok również odpowiada prawu.

O zasadności apelacji nie może decydować też fakt, iż powód od samego początku zatrudnienia wiedział, iż noclegi spędzał będzie w kabinie pojazdu i stan ten, aż do rozwiązania stosunku pracy akceptował.

Bezwzględnie bowiem przyjęcie do wiadomości poszczególnych warunków pracy, a nawet godzenie się na nie, nie może być utożsamiane ze zrzeczeniem się prawa do wynagrodzenia (art. 84 kp) w sytuacji, gdy obiektywnie takie warunki pracy wypłatę poszczególnych świadczeń zagwarantowanych prawem uzasadniają.

Na koniec należy wskazać, że znane są Sądowi Okręgowemu wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2015 roku (II PK 248/14 niepublikowany) oraz z dnia 13 sierpnia 2015 r. (II PK 241/14 niepublikowany), którymi Sąd Najwyższy oddalił kasację strony powodowej, a tym samym uznał za odpowiadające prawu, wyroki sądu rejonowego i sądu okręgowego, oddalające powództwo kierowców o zapłatę ryczałtów za noclegi. Sąd Najwyższy w

swoim uzasadnieniu uznał, że dopuszczalnym jest ustalenie należności z tytułu podróży służbowej jako świadczenia zbiorczego, określonego nazwą „dieta”.

W stanie faktycznym powołanych spraw niewątpliwie takie rozstrzygnięcie było jak najbardziej prawidłowe. Jednakże w stanie faktycznym sprawy, będącej przedmiotem niniejszego rozpoznania, brak jest podstaw do dokonania takiej interpretacji. Należy podkreślić, że w sprawach rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy strony uzgodniły „w punkcie 2.4 umowy o pracę, że pracownikowi na utrzymanie kosztów pobytu za granicą za każdy dzień pobytu – od dnia wyjazdu do powrotu na teren Polski – przysługuje dieta w wysokości 42 euro”. W niniejszym postępowaniu strony nie dokonywały żadnych uzgodnień w zakresie kosztów pobytu za granicą, w łączącej je umowie o pracę. Jak podkreślono już w początkowej fazie rozważań, Sąd Okręgowy nie kwestionuje faktu, iż pracodawca ustalając należności z tytułu podróży służbowej, może ustanowić jedno zbiorcze świadczenie określone przykładowo nazwą „dieta”. Jednak kierowcy, jako strona zawartej umowy, winni mieć pełną świadomość i jasność, jakie świadczenia otrzymują i wyrazić zgodę na taki system wynagradzania. W sprawie rozpatrywanej przez Sąd Najwyższy kierowcy, podpisując umowę o pracę zawierającą wskazany wyżej zapis, taką zgodę wyrazili. Jak wskazano w uzasadnieniu mieli również świadomość zakresu świadczeń, jaki obejmuje wymieniona kwota, czyli taka była zgodna wola stron, której w niniejszej sprawie pozwany nie wykazał. Ze zgromadzonych w sprawie dowodów wynika bowiem jedynie to, że kierowcy zostali poinformowani zapisem z Regulaminu Pracy, że jeżeli śpią w samochodzie to nie należy im się ryczałt za noclegi, co było niezgodne z obowiązującymi przepisami. Takiego zapisu nie zawierał regulamin, ani umowa będąca podstawą orzekania w rozstrzyganej przez Sąd Najwyższy sprawie. Nadto, co zostało jasno wykazane powyżej, kwota wskazana w Regulaminie Wynagradzania, jako rekompensata zwiększonych innych kosztów socjalnych, niewątpliwie była mniej korzystna niż wysokość ryczałtów za noclegi przewidziana w Rozporządzeniu. Z niczego zaś nie wynika (przy tak konkretnym rozdzieleniu diet wskazanych w regulaminie) możliwość uznania, że w zakresie ściśle rozumianej diety, strony przyjmowały kwotę 23 zł za dzień, skoro Regulamin wskazuje na kwoty kilkunastu euro. W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał nadto, że „postanowienia umowy o pracę były korzystniejsze w zakresie należności przysługujących z tytułu podróży służbowych niż określone w regulaminie wynagradzania”. W niniejszej sprawie, w umowie o pracę brak było takich postanowień.

Trzeba również podkreślić, że Sąd Najwyższy w przywołanych orzeczeniach zajął jasne stanowisko, iż „regulamin nie jest wyłącznym źródłem spornego świadczenia, gdyż silniejsza jest ustawa (art. 9 k.p) i kierowcy mają prawo do należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem zadania służbowego, ustalanych na zasadach określonych w przepisach ustawowych, w tym wypadku w art. 775 § 3-5 k.p. w związku art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.), czyli do ryczałtów za noclegi według stawek określonych w § 9 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r.”

Reasumując żaden z zarzutów apelacji nie jest trafny. W kontekście powyższych rozważań - Sąd Okręgowy przyjął, iż prezentowana w apelacji argumentacja w całości jest chybiona i jako taka nie może się ostać. Sąd Rejonowy w sposób właściwy przeprowadził postępowanie, dokonał prawidłowej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i na tej podstawie, zgodnie z obowiązującymi normami prawa materialnego, trafnie wywiódł, iż wniesione powództwo w związku z brakiem zapłaty ryczałtów za noclegi odbywane w ramach zagranicznych podróży służbowych, w przystosowanej do tego kabinie samochodu ciężarowego zasługiwało na uwzględnienie.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację strony pozwanej, jako bezzasadną.

O zwrocie kosztów zastępstwa procesowego za II instancję orzeczono na podstawie art. 98 kpc. oraz § 13 ust. 1 pkt. 1 w zw. z §12 ust. 1 pkt. 2 w zw. z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 ze zm).